

11. Sysoieva, S. O. (2011). *Interaktyvni tekhnologii navchannia doroslykh : navch.-metod. Posib [Interactive technologies for adult education] NAPN Ukrainy, In-t pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh*. Kyiv : VD «ЕКМО». [in Ukrainian].
12. Sokol, I. M. (2013). Veb-kvest yak innovatsiynyi metod formuvannia tvorchoi osobystosti [Web quest as an innovative method of forming a creative personality]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoyi osobystosti*, 2, 28–30. [in Ukrainian].
13. Sokol, I. M. (2014) *Vprovadzhennia kvest-tekhnologii v osvittii protses: navchalnyi posibnyk [Introduction of quest technology in the educational process: a study guide]*. Zaporizhzhya: Vydavnytstvo «Aktsept Invest-treyd». [in Ukrainian].
14. Spivakovskiy, O. V. (2003). *Teoriia i praktyka vykorystannia informatsiynykh tekhnologii u protsesi pidhotovky studentiv matematychnykh spetsialnostei [Theory and practice of using information technologies in the process of training students of mathematical specialties] : monohrafiia*. Kherson : Ailant. [in Ukrainian].
15. Spirin, O. M. (2013). Kryterii i pokaznyky yakosti informatsiino-komunikatsiynykh tekhnologii navchannia [Criteria and indicators of the quality of information and communication technologies of education.]. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia*, 1 (33), 23-35. [in Ukrainian].
16. Suprun, O, Zaitseva, N, & Symonenko, S. (2021) Zastosuvannia tekhnologii veb-kvestu na zanyattakh z inozemnoi movy [Implementing webquest technologies in foreign language classes]. *Liudynoznavchi studii. Seriia «Pedahohika» – Humanities Studies. Series «Pedagogy»*, 12 (44), 183–191. [in Ukrainian].

Отримано редакцією 19.03.2024 р.

УДК 378.147:811.161.2'243

DOI: 10.31376/2410-0897-2024-1-54-21-30

ТЕКСТОЦЕНТРИЧНИЙ І ЛІНГВОКРАЄЗНАВЧИЙ АСПЕКТИ В НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ (НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ ПОСТАТІ МИКОЛИ ЛЕОНТОВИЧА)

Вінтонів Михайло Олексійович

доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

e-mail: m.vintoniv@kubg.edu.ua

ORCID ID: 0000-0002-3258-8633

Вінтонів Тетяна Миколаївна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

e-mail: t.vintoniv@kubg.edu.ua

ORCID ID: 0000-0002-2210-3970

У статті проаналізовано основні різновиди лінгводидактичного опрацювання лінгвокраїнознавчого матеріалу під час вивчення української мови як іноземної. Описано методи організації навчальної діяльності, зокрема особливості використання текстоцентричного підходу, зокрема тексту як комунікативної цілісності, що відкриває широкі можливості у викладанні української мови як іноземної. Метою статті є комплексний аналіз практичних аспектів реалізації лінгвокраїнознавчого та текстоцентричного підходів до навчання української мови як іноземної із застосуванням мультимедійних технологій на прикладі вивчення постаті М. Леонтовича. Знання іноземними студентами норм і цінностей, традицій і звичаїв, притаманних культурі українського народу, позитивно впливає на формування особистісних якостей поведінки, культури усного і писемного мовлення, необхідних для продуктивного спілкування в міжкультурному середовищі. Саме ці підходи допомагають іноземним студентам швидше адаптуватися до нового мовно-культурного середовища. Отже, для успішного опанування іноземної мови велике значення має вдалий добір текстового матеріалу, тому цей аспект і сьогодні залишається в центрі уваги лінгводидактики.

Ключові слова: лінгвокраїнознавчий підхід, текст, текстоцентризм, навчальний текст, репродуктивне спрямування, українська мова як іноземна.

Постановка проблеми. На сьогодні в Києві все ще залишається ситуація переважання українсько-російського білінгвізму, що не дозволяє іноземцям, які приїхали вивчити українську мову як іноземну, зануритися в живе українськомовне середовище. Актуальною постає потреба створення навчальної текстотеки, яка дозволить частково компенсувати брак живого українськомовного середовища.

Україна завжди для іноземців була привабливою країною для здобуття вищої освіти. На сьогодні інтерес до України у всьому світі ще більше посилюється, і війна теж внесла свої корективи. Запит на вивчення української мови як іноземної в останні роки зростає не тільки в Україні, але і в країнах Європи. Багато іноземців вивчають українську мову на курсах онлайн, індивідуально і в групах, і вони називають різні причини для мотивації: одні пов'язують свій бізнес із майбутнім України, інші хочуть стати волонтером в Україні, допомагати українцям, деяким іноземцям українська мова потрібна з огляду на їхні професійні зацікавлення тощо. Незалежно від мотивації, щоб вивчити мову, необхідно знати і культуру цього народу. Важливим є добір і презентація матеріалу для вивчення української мови як іноземної, зокрема на яких текстах вивчати мовні явища, яку тему для обговорення обирати, що найкраще сприятиме розумінню саме ментальності народу, його історії і культури, а також допоможе іноземцям адаптуватися в

університетському середовищі та країні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання викладання української мови як іноземної висвітлено в працях таких учених, як В. Любецька, Є. Голобородько, О. Горда, О. Трумко, І. Жовтоніжко, О. Ігнатова, Т. Колодько, Е. Мосьпан, Т. Лагута, М. Пентилюк, Б. Сокіл, Н. Станкевич, В. Топалова, О. Тростинська, О. Туркевич, В. Федчик, Ю. Шахіна, Г. Швець, Г. Шелест, Л. Шеремета, А. Щукін, М. Цуркан та інші.

Для навчання української мови як іноземної важливим є пошук методів організації навчальної діяльності, які відповідатимуть сучасним освітнім реаліям, а також теоретичне обґрунтування, методичне забезпечення та практичне втілення нових форм роботи й передових педагогічних технологій [20, с.133]. Однією з ознак сучасної лінгводидактики є дедалі більша увага до комунікативно зорієнтованих підходів навчання мови. З-поміж них у пріоритеті залишається текстоцентричний, в основі якого – вивчення мовного матеріалу на зразках різножанрових і різностильових текстів. І це закономірно, адже саме текст вважають «посередником комунікації, що фіксує стратегічну програму адресанта, інтерпретовану адресатом» [11, с. 185].

Застосування текстоцентричного підходу та, зокрема, тексту як комунікативної цілісності відкриває такі можливості, як:

- комплексно розвивати всі види мовленнєвої діяльності (слухання (аудіювання), говоріння, читання та письмо);

- відображати функціонування мовних одиниць в усній та письмовій формах мови;

- розглядати граматичні явища в межах цілісного мовного масиву;

- формувати мовленнєві звички та навички тощо [1, с. 143; 9, с. 129; 16, с. 810].

Проте практичні аспекти реалізації лінгвокраїнознавчого та текстоцентричного підходів, а також методичні орієнтири в процесі навчання української мови як іноземної висвітлені недостатньо.

Формулювання мети статті. Метою статті є комплексний аналіз практичних аспектів реалізації лінгвокраїнознавчого та текстоцентричного підходів до навчання української мови як іноземної із застосуванням мультимедійних технологій на прикладі вивчення постаті Миколи Леонтовича.

Виклад основного матеріалу. У навчанні української мови як іноземної використовують комбіновані методи навчання, одними з дієвих підходів є лінгвокраїнознавчий і текстоцентричний, які передбачають ознайомити студентів-іноземців із традиціями, культурою України, досягненнями української науки, основними історичними подіями, відомими діячами в різних сферах.

Дидакти стверджують, що знання іноземними студентами норм і цінностей, традицій і звичаїв, притаманних культурі українського народу, позитивно впливає на формування особистісних якостей поведінки, культури усного і писемного мовлення, необхідних для продуктивного спілкування в міжкультурному середовищі [12, с. 253–263]. Саме ці підходи допомагають іноземним студентам швидше адаптуватися до нового мовно-культурного середовища. Текстова основа навчання рідної та іноземної мов є основним принципом сучасної лінгвометодики. Для успішного опанування іноземної мови велике значення має вдалий добір текстового матеріалу, цей аспект і сьогодні залишається в центрі уваги лінгводидактики.

Не втрачають актуальності питання збагачення навчальної текстотеки й використання художніх текстів у мовному навчанні. Змінюється контингент студентів-іноземців, життєві реалії нашої країни, тому добір нових текстів, які відповідають вимогам сьогодення і спираються на новітні напрацювання методики навчання іноземних мов, дуже важливий. Як зауважує Г. Швець, «художній текст є універсальним навчальним матеріалом, який завдяки емоційному впливу активізує мовленнєво-мисленнєві та мнемічні механізми, сприяє розвитку лексичного запасу, країнознавчих знань, критичного мислення, креативності студентів. \diamond з огляду на культурологічну спрямованість сучасного навчання іноземних мов важливим є залучення до текстотеки з української мови як іноземної матеріалів про знакові постаті української культури» [19, с. 206].

У працях Н. Голуб і О. Горошкіної виокремлено текстоцентричний принцип із метою застосування текстів як основного засобу «навчання задля читання, переказування, проведення словникової роботи; визначення й осмислення теми, головної думки; з'ясування ознак і композиційних елементів тексту; визначення стильових рис, мети висловлення; співвіднесення мовних засобів із задумом, типом, жанром, стилем мовлення; організації самостійної роботи; визначення емоційного впливу тексту на читачів, слухачів; виявлення й маркування певного мовного явища» [3, с. 27].

На важливості роботи з текстом наголошено в багатьох лінгводидактичних працях, оскільки текст, окрім розвитку компетентності з української мови, сприяє інтеграції за тематичним принципом і встановленню міжпредметних зв'язків. Саме робота з різними типами текстів інформаційно збагачує іноземних студентів і сприяє їхній адаптації до різних життєвих ситуацій. Текст – це не тільки об'єкт розуміння, вивчення, але й джерело інформації. Лінгводидакти З. Бакум, О. Горошкіна, С. Караман, О. Кучерук традиційно виокремлюють такі види роботи з текстом: – визначення теми й основної думки,

способів зв'язку речень у тексті; – характеристика цілісності тексту (сміслової, граматичної, структурної); – аналіз композиційно-структурних особливостей тексту; – визначення засобів зв'язку речень у тексті; – редагування написаного тексту [13, с. 239].

Робота з текстовим матеріалом на занятті – це не тільки читання чи слухання певної інформації, а й створення так званих «вільних» текстів. Звичайно, краще такі завдання пропонувати студентам-іноземцям з рівнем B2, які навчаються на філологічному факультеті. Вільними називають тексти, що є результатами низки творчих завдань: сенкан, твір за метафорою, твір-перевтілення, есе, прийом «кінострічка бачень», «Я (погляд у дзеркало)» тощо [21]. Такі завдання доволі ефективні в навчальній мовній практиці, оскільки сприяють систематизації засвоєного матеріалу та допомагають дати йому особисту оцінку. Ідеї реалізації технології створення сенканів для іншомовців, які вивчають українську мову як іноземну на рівні B2, розкрито в статті О. Гордої «Застосування методичного прийому «сенкан» на заняттях з української мови як іноземної» [4, с. 116–118]. У центрі методичної моделі – адаптований для читання в іншомовній аудиторії уривок художнього тексту з твору З. Тулуб «Людолови». Текстовий навчальний матеріал доповнено низкою притекстових і післятекстових завдань, створених на основі аналізованого методичного прийому. Запропоновані завдання сприяють розширенню словникового запасу, закріпленню знань про окремі мовні явища, зокрема синонімію, розвиток творчого та особистісного потенціалів, образності мовлення іншомовців, які вивчають українську мову як іноземну [4, с. 117].

На сьогодні актуальним залишається пошук і розробка ефективних методів роботи з текстом. Привертають увагу підручники, посібники з інтерактивними завданнями, де самі тексти розкривають історію, традиції, постаті українців, відомих у всьому світі, і саме таким матеріалом зацікавлюють і мотивують іноземців до вивчення української мови.

У посібнику «Спіймай Сковороду» авторів Ірини Ключковської, Оксани Гордої, Назара Данчишина, Оксани Трумко, Ангеліни Парациної, Наталії Мартинишин запропоновано цікаві сюжети текстів і креативні завдання. У ньому відомий філософ постає як наш сучасник. Він спілкується з молоддю, ділиться спогадами про своє життя, мандрує улюбленими місцями України та Європи, користується гаджетами тощо. Автори вдало розкрили такі поняття, як споріднена праця, щастя, любов, свобода, час, дружба в розумінні Г. Сковороди.

Використання лінгвокраїнознавчого матеріалу на заняттях з української мови як іноземної сприяє швидкому оволодінню мови, допомагає зрозуміти важливу інформацію про історію України, розкрити видатні історичні постаті, наші традиції, мотивує вивчити менталітет, характер українців і, звичайно, пришвидшить адаптацію іноземців до культурного середовища нашої держави, а також сформує вміння і навички в усіх видах мовленнєвої діяльності. До такого типу текстів належить матеріал і про М. Леонтовича, який ще не належно оцінений в українській лінгвокультурі та лінгводидактиці. На всіх континентах відома різдвяна мелодія «Carol of the Bells», але не кожен задумувався, хто її автор, оскільки справжня назва твору «Щедрик», створеного М. Леонтовичем. Цю мелодію чуємо під час різдвяної реклами «Кока-коли», вона звучить у культових комедіях «Один дома» та «Санта Клаус», ромкомі «У дзеркала два обличчя», у фільмі «Міцний горішок 2» та інших. Крім цього, легендарна колядка прозвучала в серіалах «Південний парк», «Сімпсони», «Сім'янин», «Суботній вечір у прямому ефірі», «Менталіст» тощо.

Звичайно, ще на підготовчому відділенні треба почати вивчати творчість М. Леонтовича. Напередодні Різдва ознайомити з традиціями святкування його в Україні, запропонувати прослухати «Щедрика» різними мовами, порівняти його з різдвяною мелодією «Carol of the Bells», і поставити запитання: «Чи всі знають автора цієї композиції?». А потім перейти до постаті М. Леонтовича, перегляду фільму «Щедрик». Обов'язково треба подати словничок до вивчення цієї теми.

Словничок:

1. Різдво	5. Господар	9. Овечки, ягнцічки
2. Щедрівка	6. Ластівка, ластівочка	10. Товар
3. Щедрість, щедрий, щедро	7. Щебетати	11. Мірка
4. Колядка	8. Кошара	12. Жінка

На наступних етапах вивчення української мови студенти опрацьовують адаптований для відповідного рівня (A2-B1) текст «Українець, який подарував світові голос Різдва». У навчальному тексті є країнознавча інформація з необхідними для вивчення мовними одиницями, запропоновані різні види передтекстових і післятекстових завдань, які передбачають опрацювання цього мовного матеріалу, сприйняття та осмислення тексту, побудову власних висловлень за матеріалом тексту тощо. Зауважимо, що під час роботи з текстом у межах лінгвокраїнознавчого та текстоцентричного підходів дуже важливим є правильно дібрати систему вправ і завдань для всіх видів навчальної діяльності (читання, аудіювання, говоріння, письмо) з урахуванням рівня знань студентів. Пропонуємо розглянути етапи передтекстової, текстової і післятекстової роботи, які можна втілити в системі вправ і завдань.

Щодо перегляду фільму, то для цього варто підготувати студентів-іноземців і скористатися певним

планом роботи з кінофільмом. Опрацювати лексику, подати історичні достовірні факти. Зокрема, Г. Швець слушно наголошує, що для формування міжкультурної компетенції та проведення кроскультурних зіставлень необхідні кінофільми, що яскраво репрезентують культуру країни, мову якої вивчають; для розвитку навичок говоріння – картини, у яких зображено типові комунікативні ситуації в різних сферах щоденного життя; для формування вмінь на навичок, необхідних для участі в дискусії, – фільми, у яких конфлікт, його розв'язання, вчинки героїв, проблеми тощо можна витлумачити неоднозначно. Безперечно, завжди необхідно враховувати рівень мовної підготовки групи та інтереси й мотиви студентів – це своєрідний методичний фундамент добору будь-якого навчального матеріалу, зокрема й кінострічок [20, с 164].

Здатність зацікавити глядача, спонукати до захопливого обговорення – чи не найголовніша вимога до кінофільму. Отже, фільм за змістом та формою має бути таким, що мотивує до обговорення, творчої дискусії, виконання певних завдань. Тому далі варто запропонувати післятекстові завдання. Це усне говоріння: відповіді на запитання (у формі монологу чи колективного обговорення, з використанням мовного кліше тощо) і письмове завдання – на одну із запропонованих тем написати есе.

Текст 1.

Завдання 1. Прочитайте текст, випишіть незнайомі слова в словник. Українець, який подарував світові голос Різдва

Незабаром ми всі станемо героями зимової казки. На вулицях, у музичних школах, у будинках, по телевізору – весь світ наспівуватиме мелодію з трьох нот: «сі-ля-сі-оль». Ця мелодія – то наш, український, Щедрик! А людина, що подарувала світові «Щедрик», – український композитор Микола Леонтович.

Як приємно, що про цю пісню знають усі! Микола Леонтович – український композитор. Його різдвяна колядка «Щедрик» перекладена багатьма мовами і відома в

англійськомовному світі як «Carol of the Bells». Леонтович був композитором, хоровим диригентом, піаністом, педагогом, збирачем музичного фольклору, громадським діячем.

Народився він 1 грудня 1877 року в селі Монастирок на Вінниччині, у сім'ї сільського священника. Початкову музичну освіту М. Леонтович здобув у батька, який був музикантом (грав на скрипці, гітарі, віолончелі), керував хором. Мати ж мала чудовий голос і ще з колиски прищеплювала синові любов до української пісні. У Шаргородському училищі опанував спів по нотах і міг вільно читати складні партії в церковних хорових творах.

Вже в 15 років Леонтович стає семінаристом Подільської духовної семінарії в Кам'янці-Подільському. Вивчає теорію музики й хоровий спів, грає на різних інструментах. Після закінчення семінарії працює вчителем у сільських школах, продовжує заглиблюватись у сферу музики. У селі Чукові організовує самодіяльний симфонічний оркестр, який грає українські мелодії.

Ще з дитинства Миколу оточували українська пісня і віра в Бога. Під час революції 1905 року Леонтович організував хор робітників, який виступав на мітингах. Композитор видає збірки, створює народні хори, збирає український фольклор, створює обробки. Діяльністю композитора зацікавилася радянська влада.

За часів Української Народної Республіки Леонтович переїжджає з Тульчина до Києва й стає популярним як композитор та диригент. Микола Леонтович створює в 1914 році на слова Петра Вільговського «Щедрик». Тоді якраз із величезним успіхом відбулася прем'єра обробки «Щедрика», і влада Української Народної Республіки приймає рішення: відправити хор імені О. Кошиця за кордон для того, аби розповісти про Україну через призму музики Миколи Леонтовича. Світ почує нас! Щоб світ дізнався про українців і про те, як ми потерпаємо від радянської влади! Разом із хором диригент Кошиць кликав поїхати й Леонтовича, але той відмовився. Він казав, що потрібен Україні тут. Далі він викладає в Музично-драматичному інституті імені М. Лисенка та в Народній консерваторії тощо.

Потім Леонтович їде з Києва до Тульчина, де засновує першу в містечку музичну школу. І продовжує творити: в 1919–1920 роках створює народно-фантастичну оперу «На русалчин Великдень» за однойменною казкою Бориса Грінченка.

Але діяльність композитора дуже не подобалась радянській владі. 23 січня 1921 році радянський

агент Грищенко вбив 43 річного Миколу Леонтовича. Його смерть тривалий час була таємницею, але не так давно були оприлюднені факти про його вбивство.

Композитора вбили, але хіба можна вбити українську душу? Вона щороку відлунює в усьому світі дивовижними звуками, створеними неймовірно талановитою людиною, яка виписала цим твором свій квіток у вічність.

Автор Олександра Кононець

Адаптовано з ЕЛР: <https://spravjniistoriyi.com.ua/2022/03/30/pryletyla-lastyvochka/?fbclid=IwAR2l8dktL3qNl89xGXDPBSR7mQ1eGkdCDD4vshwj0LM5VVgs977fT1dRiCE>

Завдання 2. Заповніть таблицю: виписати до дієслів іменники з тексту, визначити вид і час дієслів, визначити відмінки іменників:

Дієслова	Іменник		Свій приклад
Наспівуватиме	Що? мелодію (4 відмінки)	Недокон. Вид, майб. час	Наспівуватиме пісню
Подарувала	Кому?		
Був	Ким?		
Прищеплювала	Кому?		
Опанував	Що?		
Стає	Ким?		
Вивчає	Що?		
Працює	Ким?		
Організовує	Що?		
Оточували	Що?		
Створює	Що?		
Розповісти	Про що?		
Потерпаємо	Від кого?		
Іде	Звідки куди?		
Не подобалась	Кому?		
Оприлюднені	Що?		
Відлунює	Що?		
Виписала	Кому?		

Завдання 3. Дайте відповіді на питання:

1. Хто такий Микола Леонтович?
2. Під час яких свят співають «Щедрик»?
3. Де і коли народився Микола Леонтович?
4. Хто були його батьки?
5. У скільки років Леонтович стає семінаристом Подільської духовної семінарії в Кам'янці-Подільському?
6. Де навчався Леонтович?
7. Що створює у 1905 року Леонтович?
8. Коли був написаний «Щедрик»?
9. Чому Леонтович відмовляється їхати за кордон із Кошицем?
10. У якому інституті та в якій консерваторії викладав М. Леонтович?
11. Що написав Леонтович у 1919–1920 роках ?
12. Хто написав казку «На русалчин Великдень» ?
13. Чи сподобалась діяльність композитора радянській владі?
14. Коли загинув Леонтович?
15. Чим світ зобов'язаний Миколі Леонтовичу?

Текст 2

Український «Щедрик» у голлівудських фільмах та серіалах: добірка «Щедрик» Миколи Леонтовича: цікаві факти – «Щедрик, щедрик, щедрівочка, прилетіла ластівочка»... Ви дивуєтесь, чому там йдеться про ластівок? А все тому, що багато років тому Новий рік святкували якраз весною, коли розквітало все навколо.

– Над щедрівкою Микола Леонтович працював майже все життя. Колядка має аж 5 авторських редакцій: перша з'явилася в 1901 році, друга – в 1906 році, третя – в 1914 році, а четверта – в 1919 році.

– Уперше колядка пролунала в 1916 році. Її виконав хор Київського університету. Саме тоді Леонтович став популярним серед широкої публіки. А ось у 1922 році «Щедрик» заспівали в Нью-Йорку. Українська колядка стала популярною.

– Після виступу в Нью-Йорку американець українського походження Петро Вільховський створив англійську версію слів під назвою «Carol of the Bells». Саме як колядку дзвонів «Щедрика» тепер знають у всьому світі.

– «Щедрик» активно використовують у популярній культурі, зокрема в рекламі, літературі, кіно.

Український «Щедрик» у серіалах:

Її гумористичні версії фігурували в таких американських телесеріалах:

– «Південний парк» / South Park.

– «Матпет Шоу» / The Muppets spread Holiday cheer with their rendition of Ring of the Bells.

– «Сімпсони» / The Simpsons (початок 8 серії 22 сезону, кінець 3 серії 23 сезону, кінець 10 серії 28 сезону).

– «Гріфіни» / Family Guy.

– «Суботній вечір у прямому ефірі» / Saturday Night Live.

– «Менталіст» / The Mentalist (3 сезон, 10 серія).

Автор: Наталія Гулій

Адаптовано з ЕлР: https://kino.24tv.ua/ukrayinskiy-shhedrik-u-gollivudskih-filmah-serialah-dobirka_n1834838

Завдання 4. Прочитайте текст «Щедрик». Вивчіть напам'ять уривок вірша. Знайдіть слова, у яких є пестливий суфікс.

ЩЕДРИК, ЩЕДРИК, ЩЕДРІВОЧКА

*Щедрик, щедрик, щедрівочка,
Прилетіла ластівочка,
Стала собі щебетати,
Господаря викликати:
«Вийди, вийди, господарю,
Подивися на кошару,
Там овечки покотились,
А ягнички народились,
В тебе товар весь хороший,
Будеш мати мірку грошей,
Хоч не гроші, то полова –
В тебе жінка чорноброва».
Щедрик, щедрик, щедрівочка,
Прилетіла ластівочка.*

Завдання 5. Прослухайте «Щедрик» різними мовами. Який варіант вам сподобався найбільше?

Поясніть, чому?

<https://www.youtube.com/watch?v=B7r5mlm7es> –

Щедрик різними мовами

<https://www.youtube.com/watch?v=O39vQhwY8wo>

&t=6s – Щедрик, яким ви його ще не чули – оркестр ВПС США акапельно

https://www.youtube.com/watch?v=WSUFzC6_fp8 –

Pentatonix – Carol of the Bells

<https://www.youtube.com/watch?v=bJx-vcECxoo> –

документальний фільм

<https://www.youtube.com/watch?v=aZSD1lcqhn8> –

Стерта правда про Щедрик.

Завдання 6. Прослухайте пісню, вставте пропущені слова
<https://www.youtube.com/watch?v=GqeJ38DThVc> – Shchedryk / Щедрик. Carol of the Bells. Original Ukrainian Version with English and Ukrainian Lyrics

ЩЕДРИК, ЩЕДРИК, ЩЕДРІВОЧКА

Щедрик, _____, щедрівочка,
Прилетіла _____,
Стала собі щебетати,
Господаря _____:
«Вийди, _____, господарю,
Подивися на кошару,
Там _____ покотились,
А ягнички _____,
В тебе товар весь хороший,
Будеш _____ мірку грошей,
Хоч не гроші, то полова –
В тебе _____ чорноброва».
Щедрик, _____, щедрівочка,
_____ ластівочка.

Завдання 7. Перегляньте фільм «Щедрик» – українська історична драма режисерки Олеси Моргунець-Ісаєнко за сценарієм Ксенії Заставської, що вийшов у прокат в Україні 5 січня 2023 року.

<https://www.youtube.com/watch?v=R1YjIPjgmlk>

Завдання 8. Дайте відповіді на питання:

1. Чи сподобався Вам цей фільм?
2. Про що фільм? Про кого? (українців, євреїв, поляків)
3. Що найбільше сподобалось? Хто з героїв сподобався найбільше?
4. Чи запропонували б друзям переглянути цей фільм?
5. Опишіть портрет улюбленого героя.

Скористайтеся мовними кліше:

<i>Мені сподобався\не сподобався.....</i>
<i>На мою думку, головні герої.....</i>
<i>Найбільше мені сподобався..., тому що.....</i>
<i>Він добрий, красивий.....</i>
<i>Я теж так вважаю....</i>
<i>Я згоден з Вами....., тому що.....</i>
<i>Я цілком поділяю думку автора....</i>
<i>Я підтримую цю думку (це твердження)...</i>
<i>Без сумніву, цей герой діє правильно, тому що.....</i>
<i>Частково погоджуюся. Не можу однозначно сказати, тому що...</i>

Висновки. Аналіз посібників, низки лінгводидактичних публікацій, запропонований практичний матеріал дозволяють виокремити такі способи реалізації лінгвокраїнознавчого, текстоцентричного підходів:

- в основі підібрані тексти культурологічного, країнознавчого спрямування;
- використання в мовному процесі літературних творів, які мають лінгводидактичний потенціал, і

розроблення на їхній основі відповідних завдань, спрямованих на поглиблення мовних знань;

– застосування нових методів і прийомів із використанням інтерактивних форм роботи з навчальним текстовим матеріалом.

Сьогодні методи і прийоми навчання української мови як іноземної диктує час. Викладач сам обирає методи і визначає індивідуальні підходи до кожного студента-іноземця і застосовує їх у навчанні, щоб вибудувати свою траєкторію навчання. Саме пошук нових способів засвоєння мовного матеріалу становить перспективу дослідження.

Список використаної літератури

1. Бондаренко Н. Тексточентрична система вивчення державної мови: теоретичний і практичний аспекти. *Державотворча й об'єднувальна функції української мови: реалії, здобутки, перспективи* : матеріали міжнар. наук.-метод. семінару. Ужгород, 2009. С. 143–153.
2. Вінтонів Т., Горохова Т. Українська мова як іноземна: культура усного і писемного мовлення : посібник із розвитку зв'язного мовлення для студентів-іноземців, слухачів підготовчого відділення (українська мова). Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2023. 132 с.
3. Голуб, Н. Б., Горошкіна, О. М. Концепція навчання української мови учнів ліцею / за заг. ред. д-ра пед. наук Н. Б. Голуб. Київ : Педагогічна думка, 2019. 56 с.
4. Горда О. М. Застосування методичного прийому «сенкан» на заняттях з української мови як іноземної *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2019. № 39. Т. 2. С. 116–118.
5. Горда О. Про відомих українців в іншомовній аудиторії : Володимир Івасюк. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2019. № 14. С. 105–115.
6. Горда О. Про Марію Заньковецьку на занятті з української мови як іноземної. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Том 31 (70), № 1. Ч.1. С. 28–32.
7. Горда О. Формування лінгвокраїнознавчої компетенції на прикладі вивчення нової української традиції: День вишиванки. *Закарпатські філологічні студії*. Вип. 10. Т. 1. С. 16–21.
8. Горда О., Трумко О. М. Тексточентричний підхід до навчання української мови як іноземної: способи реалізації *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 23. Т. 1. С. 66–69.
9. Дерба С. М. Текст як основний засіб у процесі навчання української мови як іноземної. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. 2018. № 1. Ч. 1. С. 128–130.
10. Духовна М. М. Технічні засоби навчання. Київ : Вища школа, 1982. 239 с.
11. Єщенко Т. Проблема класифікації текстів у сучасному мовознавстві. *Лінгвістичні студії*. 2013. Вип. 27. С. 185–189.
12. Лещенко Т. О., Самойленко І. В., Юфименко В. Г. Формування лінгвокраїнознавчої компетенції іноземних студентів медичних ВНЗ засобом української пісні. Творчість Раїси Кириченко в культурному просторі України на покордонні ХХ–ХХІ століть: *До 70-ліття від дня народження Березини української пісні* : збірник наукових праць. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. С. 253–263.
13. Пентилюк М. І., Бакум З. П., Горошкіна О. М., Караман С. О., Караман О. В. та ін. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах: модульний курс: посібник для студентів пед. університетів та інститутів. Київ : Ленвіт, 2011 366 с.
14. Спіймай Сковороду: навчальний посібник з української мови як іноземної (рівень В1) / Ірина Ключковська, Оксана Горда, Назар Данчишин, Оксана Трумко, Ангеліна Парасина, Наталія Мартинишин : рукопис. Львів, 2022. URL: <https://lpnu.ua/news/vidbulasia-prezentatsiia-novoho-pidruchnyaka-z-ukrainskoi-movy-iak-inozemnoi-spiimai-skovorodu>
15. Трумко О., Руснак О. Постать Івана Огієнка в лінгводидактичному аспекті. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 28. Том 4. С. 45–51.
16. Хорошковська О. Н. Тексточентричний підхід і його реалізація в підручниках з української мови для 3–4 класів ЗНЗ з мовами навчання національних меншин України. *Проблеми сучасного підручника*. 2014. Вип. 14. С. 810–816.
17. Швець Г. Лінгводидактичне осмислення постаті Григорія Сковороди в навчальній текстотетці з української мови як іноземної *Літературні студії Київського національного університету*. 2022. Вип. 63-2. С. 206–220.
18. Швець Г. Сучасна українська літературна казка в лінгводидактичному аспекті. *Conferința Științifică Internațională Tradiție și Inovație în cercetare filologică*. 2016. Vol. 27 С. 73–77.
19. Швець Г. Текстова категорія інформативності у лінгводидактичному аспекті. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2013. Вип. 8. С. 194–208.
20. Швець Г. Теорія і практика навчання української мови іноземних студентів гуманітарних спеціальностей : монографія. Київ : Фенікс, 2019. 529 с.
21. Яриніч О. Ф. Використання інноваційних технологій на уроках української мови в аспекті тексточентричного принципу навчання. URL: <https://genezum.org/library/vykorystannya-innovaciynih-tehnologiy-na-urokah-ukrainskoi-movy-v-aspekti-tekstocentrychnogo-pryncypu-navchannya>.

**THE TEXT-CENTERED AND THE LINGUISTIC AND CULTURAL ASPECTS IN TEACHING
UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE
(ON THE EXAMPLE OF STUDYING THE FIGURE OF MYKOLA LEONTOVYCH)**

Vintoniv Mykhailo

Doctor of Philological Sciences, Professor of Ukrainian Language Department of
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

Vintoniv Tetiana

Candidate of Philological Sciences, Docent of Ukrainian Language Department of
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

Introduction. *The article analyzes the main types of linguodidactic processing of linguocultural material in the process of teaching Ukrainian as a foreign language.*

Purpose. *The purpose of the article is a comprehensive analysis into the practical aspects of implementing linguistic and text-centered approaches to teaching Ukrainian as a foreign language using multimedia technologies in the study of the topic «Prominent Ukrainians» on the example of M. Leontovych.*

Methods. *The methods of organizing learning activities are described, in particular, the peculiarities of using the text-centered approach, especially the text as a communicative integrity, which provides wide opportunities in teaching Ukrainian as a foreign language.*

Results. *Foreign students' knowledge of the norms and values, traditions and customs inherent in the culture of the Ukrainian people has a positive impact on the formation of personal qualities of behavior, aesthetic culture, culture of oral and written speech, which are necessary for productive communication in an intercultural environment. These approaches allow foreign students to adapt more quickly to the new linguistic and cultural environment. Thus, for the successful learning of a foreign language, a successful selection of textual material is of great importance, so this aspect remains the focus of linguistic didactics today. The importance of working with the text is emphasized in many linguodidactic works, since the text, in addition to developing competence in the Ukrainian language, promotes integration on a thematic basis and the establishment of interdisciplinary connections. It is the work with different types of texts that enriches international students' information and helps them adapt to different life situations. A text is not only an object of understanding and study, but also a source of information.*

Originality. *Work with textual material in the classroom means not only reading or listening to certain information, but also creating so-called «free» texts. Such tasks are quite effective in language teaching practice because they help to systematize acquired material and help to evaluate it personally. Today, the search for and development of effective methods of working with texts remains relevant. Textbooks and manuals with interactive tasks, where the texts themselves reveal the history, traditions, and figures of Ukrainians known around the world, are of particular interest, and this material is what attracts foreigners to learn Ukrainian.*

Conclusion. *The use of linguistic and country studies material on the Ukrainian as a foreign language classroom contributes to the rapid acquisition of the language, helps to understand important information about the history of Ukraine, reveal outstanding historical figures, our traditions, motivates to study the mentality and character of Ukrainians and, of course, will accelerate the adaptation of foreigners to the cultural environment of our country, as well as develop skills in all types of speech activities. This type of text includes the material about M. Leontovych, which has not yet been properly evaluated in Ukrainian linguistic culture and linguodidactics. When working with a text within the framework of the linguistic and text-centered approaches, it is very important to choose the right system of exercises and tasks for all types of learning activities (reading, listening, speaking, writing), taking into account the level of students' knowledge. In order to develop intercultural competence and make cross-cultural comparisons, watching movies representing the culture of the country whose language is being studied plays an important role in developing speaking skills and the ability which is necessary to participate in a discussion. Undoubtedly, it is always necessary to take into account the level of language proficiency of the group as well as the interests and motives of the students, which is a kind of methodological foundation for the selection of any teaching material.*

Key words: *linguistic approach, text, text-centeredness, educational text, reproductive orientation, Ukrainian as a foreign language.*

References

1. Bondarenko, N. (2009). Tekstotsentrychna systema vyvchennia derzhavnoi movy: teoretychnyi i praktychnyi aspekty. Derzhavotvorcha y obiednuvalna funktsii ukrainskoi movy: realii, zdobutky, perspektyvy [Text-centered system of teaching the state language: theoretical and practical aspects. State-building and unifying functions of the Ukrainian language: realities, achievements, prospects]. *Materialy Mizhnar. nauk.-metod. Seminaru – Materials of the International scientific and methodological seminar*. Uzhhorod, 143–153. [in Ukrainian].

2. Vintoniv, T., & Horokhova, T. (2023). *Ukrainska mova yak inozemna: kultura usnogo i pysemnogo movlennia: posibnyk iz rozvytku zviazhnogo movlennia dlia studentiv-inozemtsiv, slukhachiv pidhotovchoho viddilennia (ukrainska mova) [Ukrainian as a foreign language: culture of speaking and writing: a guide to the development of coherent speaking for foreign students, students of the preparatory department (Ukrainian)]*. Kyiv. un-t im. B. Hrinchenka. [in Ukrainian].

3. Holub, N. B., & Horoshkina O. M. (2019). Kontseptsiia navchannia ukrainskoi movy uchniv litseiu [The concept of

teaching Ukrainian to lyceum students]. Kyiv : Pedahohichna dumka. [in Ukrainian].

4. Horda, O. M. (2019). Zastosuvannya metodychnoho pryjomu «senkan» na zaniattiakh z ukrainskoi movy yak inozemnoi [Application of the methodological technique «senkan» in the classroom of Ukrainian as a foreign language]. *Naukovi visny Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University*, 39(2), 116–118. [in Ukrainian].

5. Horda, O. (2020). Pro vidomykh ukraintsiv v inshomovnij audytorii [About famous Ukrainians in a foreign audience]. *Teoriia i praktyka vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi – Theory and practice of teaching Ukrainian as a foreign language*, 14, 105–115. [in Ukrainian].

6. Horda, O. (2020). Pro Mariiu Zankovetsku na zaniatti z ukrainskoi movy yak inozemnoi [About Maria Zankovetska in a class of Ukrainian as a foreign language]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho – Scientific Notes of Vernadsky Taurida national University*. Serii: Filolohiia. Sotsialni komunikatsii, 31(70), 28–32. [in Ukrainian].

7. Horda, O. Formuvannia linhvokrainoznavchoi kompetensii na prykladi vyvchennia novoi ukrainskoi tradytsii [Formation of linguistic and country studies competence on the example of studying the new Ukrainian tradition]. *Zakarpatski filolohichni studii – Transcarpathian philological studies*, 10(1), 16–21. [in Ukrainian].

8. Horda, O., & Trumko, O. M. (2022). Tekstotsentrychnyi pidkhid do navchannia ukrainskoi movy yak inozemnoi: sposoby realizatsii [Text-centred approach to teaching Ukrainian as a foreign language: ways of implementation]. *Zakarpatski filolohichni studii – Transcarpathian philological studies*, 23(1), 66–69. [in Ukrainian].

9. Derba, S. (2018). M. Tekst yak osnovnyi zasib u protsesi navchannia ukrainskoi movy yak inozemnoi [Text as the main tool in the process of teaching Ukrainian as a foreign language]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»: serii «Filolohiia» - Scientific Notes of the National University of Stroh Academy: Philology series*, 1(1), 128–130. [in Ukrainian].

10. Dukhovna, M. M. (1982). Tekhnichni zasoby navchannia [Technical means of education]. Kyiv: Vyscha shkola. [in Ukrainian].

11. Yeshchenko, T. (2013). Problema klasyfikatsii tekstiv u suchasnomu movoznavstvi [The problem of text classification in modern linguistics]. *Linhvistychni studii*, 27, 185–189. [in Ukrainian].

12. Leshchenko, T.O., Samoilenko, I.V., & Yufymenko V.H. (2013). Formuvannia linhvokrainoznavchoi kompetensii inozemnykh studentiv medychnykh VNZ zasobom ukrainskoi pisni. Tvorchist Raisy Kyrychenko v kulturnomu prostori Ukrainy na pokordonni KhKh–KhKhI stolit [Formation of linguistic and country studies competence of foreign medical students by means of Ukrainian song. Raisa Kyrychenko's creativity in the cultural space of Ukraine at the turn of the XX-XXI centuries]. *Do 70-littia vid dnia narodzhennia Berehyni ukrainskoi pisni: zbirnyk naukovykh prats – To the 70th anniversary of the birth of the Guardian of the Ukrainian Song: a collection of scientific papers* (ss. 253 – 263). Poltava : PNPu imeni V. H. Korolenka. [in Ukrainian].

13. Pentyliuk, M.I., Bakum Z.P., Horoshkina O.M., Karaman S.O., Karaman O.V. et al. (2011). *Praktykum z metodyky navchannia ukrainskoi movy v zahalnoosvitnikh zakladakh: modulnyi kurs: posibnyk dlia studentiv ped. universitetiv ta instytutiv [Practical training on methods of teaching the Ukrainian language in general education institutions: a modular course: a manual for students of pedagogical universities and institutes]*. Kyiv: Lenvit. [in Ukrainian].

14. Kliuchkovska, I., Horda, O., Danchyshyn N., Trumko, O., Parashchyna, A., & Martynushyn, N. (2022). *Spiimai Skovorodu: navchalnyi posibnyk z ukrainskoi movy yak inozemnoi [Catch the Frying Pan: a study guide to Ukrainian as a foreign language]*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ozN3xO9uXcI> [in Ukrainian].

15. Trumko, O., & Rusnak, O. (2020). Postat Ivana Ohienka v linhvodydaktychnomu aspekti [The figure of Ivan Ohienko in the linguodidactic aspect]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current issues in the humanities*, 28(4), 45–51. [in Ukrainian].

16. Khoroshkovska, O. N (2014). Tekstotsentrychnyi pidkhid i yoho realizatsiia v pidruchnykakh z ukrainskoi movy dlia 3-4 klasiv ZNZ z movamy navchannia natsionalnykh menshyn Ukrainy [Text-centred approach and its implementation in Ukrainian language textbooks for grades 3-4 of secondary schools with languages of instruction of national minorities of Ukraine]. *Problemy suchasnoho pidruchnyka – Problems of a modern textbook*, 14, 810–816. [in Ukrainian].

17. Shvets, H. (2022). Linhvodydaktychne osmyslennia postati Hryhoriia Skovorody v navchalnij tekstotetsi z ukrainskoi movy yak inozemnoi [Linguodidactic comprehension of the figure of Hryhoriia Skovoroda in the educational textbook of Ukrainian as a foreign language]. *Literaturni studii Kyivskoho natsionalnoho universytetu – Literary studies at Kyiv National University*, 63(2), 206-220. [in Ukrainian].

18. Shvets, H. (2016). Suchasna ukrainska literaturna kazka v linhvodydaktychnomu aspekti [Modern ukrainian literary fairy tale in the linguodidactic aspect]. *Conferința Științifică Internațională Tradiție și Inovație în cercetare filologică*, 27, 73–77. [in Ukrainian].

19. Shvets, H. (2013). Tekstova katehoriia informatyvnosti u linhvodydaktychnomu aspekti [The textual category of informativeness in the linguodidactic aspect]. *Teoriia i praktyka vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi – Theory and practice of teaching Ukrainian as a foreign language*, 8, 194–208. [in Ukrainian].

20. Shvets, H. (2019). *Teoriia i praktyka navchannia ukrainskoi movy inozemnykh studentiv humanitarnykh spetsialnostei: monohrafiia [Theory and practice of teaching the Ukrainian language to foreign students of humanities: a monograph]*. Kyiv : Feniks. [in Ukrainian].

21. Yarynych, O. F. Vykorystannia innovatsiinykh tekhnologii na urokakh ukrainskoi movy v aspekti tekstotsentrychnoho pryntsyphu navchannia [The use of innovative technologies in Ukrainian language lessons in the context of the text-centred learning principle]. URL: <https://genezum.org/library/vykorystannya-innovatsiinykh-tehnologiy-na-urokakh-ukrainskoi-movy-v-aspekti-tekstotsentrychnogo-pryntsyphu-navchannya>. [in Ukrainian].

Отримано редакцією 2.02.2024 р.